

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Разова спеціалізована вчена рада ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Українського державного університету науки і технологій (м. Дніпро) Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії у галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** на підставі публічного захисту дисертації «**Стратегія розвитку зеленої економіки України в контексті європейської інтеграції**» зі спеціальності **051 Економіка «13» березня 2025 року.**

Глущенко Анна Вадимівна 1997 року народження,
(прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності) здобувача)
громадянка України
(назва держави, громадянином якої є здобувач)
освіта вища: закінчила у 2019 році Придніпровську державну академію будівництва та архітектури
(найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини»
(за дипломом)
Працює асистенткою кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин
(посада)
в Навчально-науковому інституті «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Українського державного університету науки і технологій, м. Дніпро
з 16.03.2020 р. до цього часу
(місце основної роботи, відомче підпорядкування, місто)

Дисертацію виконано у ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Українського державного університету науки і технологій (м. Дніпро) Міністерства освіти і науки України
(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник Чала Вероніка Сергіївна,
(прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності),
доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин, Навчально-науковий інститут «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Українського державного університету науки і технологій
(науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Здобувач має 13 наукових публікацій за темою дисертації, з них 1 у періодичному науковому виданні, що індексується у наукометричній базі SciVerse Scopus, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 7 публікацій апробаційного характеру, серед них:

Публікації в наукових журналах, які індексуються у Scopus:

1. Н. Niameshchuk, V. Bozhanova, V. Chala, and A. Hlushchenko (2021) The environmental and resource productivity as the key element of green economy in EU. IOP Series: Earth and Environmental Science volume 915. (0,61 д.а.; особисто авторці належить 0,22 д.а.: аналіз та оцінка викидів парникових газів на душу населення, а також продуктивності ресурсів по країнам ЄС).

URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/915/1/012018/pdf>

Публікації у наукових фахових виданнях України:

2. Чала В. С., Глущенко А. В. (2019) Особливості інтеграції нових членів ЄС до багаторівневої системи фінансування програм сталого розвитку. Економічний простір: Збірник наукових праць № 147. С. 49-63. (0,62 д.а.; особисто авторці належить 0,29 д.а.: узагальнення структури джерел фінансування проєктів ревіталізації та зеленої

реструктуризації в країнах ЄС; кластеризація країн-нових членів ЄС за рівнем показників цілей сталого розвитку). DOI 10.30838/P.ES.2224.040719.49.547

3. Чала В.С., Глущенко А.В., Агарков Є.С. (2022) Зелені імперативи та чинники розвитку європейських економік. Економічний простір: Збірник наукових праць № 178. С.172-175. (0,38 д.а.; особисто авторці належить: 0,13 д.а.: порівняльна оцінка різних сфер дії Європейського зеленого курсу) DOI: 10.32782/2224-6282/179-26

4. Чала В.С., Глущенко А.В. (2024) Основні напрямки розвитку європейської інтеграційної політики в контексті зеленої економіки. Здобутки економіки: перспективи та інновації. Електронний журнал. №9. (0,42 д.а.; особисто авторці належить: 0,28 д.а.: обґрунтування етапів генезису ідеї глобального зеленого переходу та формування відповідних європейських етапів) DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.13347171>

5. Глущенко А.В. (2024) Особливості реалізації зеленого курсу в країнах ЄС на прикладі Румунії та Польщі: уроки для України. Економічний простір: Збірник наукових праць № 192. С. 82-86. 0,45 д.а. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.192.82-86>

6. Чала В.С., Глущенко А.В. (2024) Оцінка зеленої трансформації України в умовах європейської інтеграції: методичний підхід та позиціонування серед країн ЄС. Економічний простір: Збірник наукових праць №195. С.223-231. (0,86 д.а.; особисто авторці належить: 0,55 д.а.: обґрунтована принципова схема оцінки рівня зеленої трансформації економіки України в умовах європейської інтеграції). DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.195.223-231>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Чала В.С., Глущенко А.В. (2020) Розвиток процесу зеленої кластеризації як шляху до збереження наукового та екологічного потенціалу країни Зелена економіка та низьковуглецевий розвиток: міжнародний та національний вимір: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 грудня 2020 р. Київ: Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління). С. 33-36. (0,3 д.а.; особисто авторці належить: 0,17 д.а.: визначення специфічних рис регіонального кластеру зеленого енергетичного бізнесу Швеції) URL: <http://surl.li/vopwtr>

8. Глущенко А.В. (2021) Стратегії розвитку інклюзивної зеленої економіки в Європейському Союзі. Практичні уроки для України. Сучасні виклики розвитку економіки, бізнесу та публічного управління і адміністрування: Збірник тез II науково-практичної конференції студентів та молодих науковців, 12 листопада 2021 р. Дніпро: ПДАБА. С. 58-62. 0,2 д.а. URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2021/12/Zbirnyk-tez-conferencii-2021.pdf>

9. A. Hlushchenko, V. Chala, N. Shashkina (2021) Greening the economy is the main way to provide sustainability. Матеріали науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Будівництво архітектура та економіка. Проблеми та перспективи. Сучасний контекст». 23.02.2021 С.141-143. (0,16 д.а.; особисто авторці належить: 0,07 д.а.: обґрунтування ролі зеленої економіки в досягненні глобальних цілей сталого розвитку)

10. Чала В. С., Глущенко А.В. (2023) Циркулярні міста ЄС: різні шляхи до однієї мети, досвід для України. Матеріали круглого столу «Успішні європейські практики безвідходності та розвитку циркулярної економіки: перспективи впровадження в Україні» в рамках гранту Erasmus+ Jean Monnet Modul «EUGREEN», 29.06.2023 р, м. Дніпро С.55-60. (0,18 д.а.; особисто авторці належить: 0,11 д.а.: порівняльний аналіз механізмів розвитку циркулярних міст в різних містах ЄС як прикладів застосування для українських міст) URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2023/11/Zbirnyk-tez-kruglogo-stolu-29.06.2023.pdf>

11. Глущенко А.В. (2024) Відмінні риси зеленої промислової політики в становленні та розвитку зеленої економіки I Міжнародна науково-практична конференція «Future of science: innovations and perspectives» 25-27.11.2024р. Стокгольм, Швеція С.687-693. 0,28 д.а. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/FUTURE-OF-SCIENCE-INNOVATIONS-AND-PERSPECTIVES-25-27.11.24.pdf>

12. Глущенко А.В. (2024) Стратегічні виклики та комплексні інструменти формування та реалізації зеленої промислової політики України. IV Міжнародна науково-практична

конференція «Science and technology: challenges, prospects and innovations», 28-30.11.2024 року. Осака, Японія С.687-692. 0,2 д.а. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/SCIENCE-AND-TECHNOLOGY-CHALLENGES-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-28-30.11.24.pdf>

13. Глушенко А., Чала В. Зелене відновлення як механізм збереження природних ресурсів для існування майбутніх поколінь. Матеріали науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (27-28 березня 2023 р., ПДАБА, м. Дніпро) С. 659-661. (0,16 д.а.; особисто авторці належить: 0,09 д.а.: визначені напрями та основні заходи впровадження принципів зеленої економіки) URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2023/06/Zbirnyk-tez-Konferentsiyi-studentiv-aspirantiv-molodyh-vchenyh.pdf>

У розгорнутій науковій дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Фісуненко Павло Анатолійович, доктор економічних наук, доцент, декан економічного факультету, професор кафедри девелопменту нерухомості, фінансів, обліку та маркетингу, Навчально-науковий інститут «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Українського державного університету науки і технологій, м. Дніпро.

Зауваження:

1. Незрозуміло, чому авторка називає один з етапів формування теорії зеленої економіки як «пост-парадигмальний етап сталого розвитку» (п. 1.1, рис. 1.1); необхідно було би пояснити сутність «пост-парадигмальності» і те, чому акцент робиться саме на сталому розвитку, коли мова йде про становлення теорії зеленої економіки.

2. В підрозділі 1.3. першого розділу дисертації запропоновано матрицю визнання секторальних пріоритетів стратегії зеленої трансформації економіки (з прикладом застосування для України) – табл. 1.1, щодо якої виникають сумніви з приводу однозначного переліку секторів та напрямів зеленої трансформації; ці сектори та напрями виглядають як задалегідь визначені, детерміновані і тому певною мірою втрачається сенс самої «матриці визначення» цих секторів.

3. В другому розділі дисертації, а саме в п.2.1, аналізуються три типи міжнародно визнаних систем вимірювання зеленого економічного зростання та розвитку зеленої економіки, при цьому досить детально описується перший тип таких показників – скориговані показники економічної результативності. Втім в подальшому в дисертації цей тип показників не використовується в аналізі та оцінці. Авторці слід було пояснити, чому такого роду показники не були застосовані в оціночних розрахунках, особливо на фоні того, що другий та третій типи систем вимірювання розвитку зеленої економіки (а саме: композитні індекси та панелі індикаторів) були застосовані в авторському методичному підході до оцінки рівня та якості зеленої трансформації економіки України.

4. Аналізуючи в п.3.1 слабкі сторони економіки України з точки зору побудови стратегії зеленої трансформації, авторка пише про обмежену схильність споживачів до екологічних продуктів як результат їхньої відносної дороговизни, називаючи це явище як «екологічна бідність», на подолання якої має бути спрямована державна економічна політика. На наш погляд, вживання терміну «екологічна бідність» не є коректним, оскільки не відображає саме економічний аспект попиту споживачів на екологічні продукти.

Морозова Світлана Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин, Навчально-науковий інститут «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Українського державного університету науки і технологій, м. Дніпро.

Зауваження:

1. В підрозділі 1.3. дисертації наведена схема ключових елементів процесу національного «зеленого планування» (рис.1.7), водночас відсутні пояснення, як дані

елементи зеленого планування мають бути використані в ході побудови стратегії зеленої трансформації економіки.

2. В дисертації декілька разів (наприклад, в п.1.3) використовуються як тотожні такі термінологічні вислови, як «стратегія зеленої трансформації економіки», «стратегія зеленого переходу країни», а в наступних розділах дисертації - «стратегія зеленого курсу». На нашу думку, авторці слід було або пояснити близький зміст даних назв як таких, що можуть замінювати одна одну, або намагатися уникати використання цих різних на нашу думку термінів для опису однакових явищ та політичних заходів.

3. В другому розділі дисертації (підрозділ 2.2) наведено методичний підхід до розрахунку авторського індексу сформованості зеленої економіки GEMI, де зведення одиничних індексів в інтегральний відбувається за допомогою середнього арифметичного стандартизованих значень чотирьох композитних індексів. На нашу думку, якість отриманого інтегрального індексу можна було би підвищити, якщо би автор застосував зважені значення кожної зі складових (які в свою чергу можна було отримати в результаті експертного опитування) і в такий спосіб отримав би середньозважене значення інтегрального індексу.

4. В підрозділі 3.3 в описі результатів експертного опитування не наведені дані щодо кількості задіяних в опитуванні експертів, їхній якості (оцінки їх кваліфікованості), а також узгодженості думок експертів. Крім того, не надано пояснення, чому саме такі часові періоди обрані для прогнозування наслідків запровадження стратегії зеленої трансформації економіки України (а саме: 2030, 2050 та 2060 роки).

Зварич Ірина Ярославівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету, м. Тернопіль.

Зауваження:

1. В підрозділі 1.1 дисертації авторка спочатку пише про концепцію зеленої економіки, яка визріла в межах парадигми сталого розвитку; пізніше в цьому ж підрозділі (с.45) – про парадигму зеленої економіки, яка стала основою глобальної моделі сталого розвитку. Далі, в підрозділі 1.2 (с. 50) взагалі мова йде про «пост-парадигму зеленого переходу до сталого розвитку». Таким чином, спостерігається порушення логічно пов'язаних тверджень та залишається незрозумілим, яка із концепцій (або теоретичних моделей) є передвісником іншої.

2. В підрозділі 1.3, першого розділу дисертації в ході опису основних принципів зеленої економіки, зміст принципу «системність та комплексність в трансформаційних зрушеннях» залишився незрозумілим, зокрема щодо ознаки інтегрованості стратегії зеленої економіки.

3. В другому розділі (підрозділ 2.2) наводяться результати кластерного аналізу індикаторів досягнення Цілей старого розвитку країнами ЄС та України, із застосуванням авторського переліку вихідних даних для аналізу (індикаторів, що характеризують кожну із 17-ти глобальних цілей сталого розвитку). На нашу думку, виглядає сумнівним використання показнику «кількість загиблих від ДТП» як такого, що характеризує досягнення цілі «Міцне здоров'я і благополуччя» (с.103). Навіть беручи до уваги методологічне пояснення авторки щодо вимоги співвимірності показників на ресурсах Eurostat та Ukrstat, вважаємо що можна було би долучити ще якийсь з індикаторів для оцінки Цілі сталого розвитку «Міцне здоров'я і благополуччя». Також можна було взяти до розрахунку не абсолютне значення кількості загиблих від ДТП, а зворотне до нього, тим самим підкресливши деструктивність даного показнику для досягнення цілей сталого розвитку.

4. Авторка в п.3.1 третього розділу пише про 10 характерних рис в кожному з елементів матриці SWOT-аналізу, при цьому описуючи ознаки слабких сторін економіки України з точки зору побудови стратегії зеленої трансформації, називає їх лише дев'ять. І хоча ця помилка вочевидь є технічною, оскільки в Додатку И («Формування стратегічних завдань реалізації стратегії формування зеленої економіки України на основі SWOT-

аналізу») всі 10 рис слабких сторін прописані, відсутність опису однієї з характерних рис дещо обмежує сприйняття повної картини щодо сутності слабких сторін економіки з точки зору побудови стратегії зеленої трансформації.

Саркісян Лариса Геворгівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри світової економіки Державного торговельно-економічного університету, м. Київ.

Зауваження:

1. В п.1.3 першого розділу автор пише про цільові сфери дій Європейського зеленого курсу, які формують стратегічні орієнтири зеленої трансформації певної країни в умовах європейської інтеграції. При цьому на рис.1.6 називає ці сфери ключовими, що не є коректним, оскільки втрачається ознака спрямованості на певні цілі. Далі, в 3-му розділі мова йде саме про ключові сфери ЄЗК, з якими має бути гармонізована державна економічна політика України щодо зеленої трансформації економіки. На нашу думку, авторці слід було притримуватися єдиного визначення певних економічних та управлінських понять, які використовуються при обґрунтуванні стратегії розвитку зеленої економіки України.

2. Авторкою розроблена концептуальна модель стратегії зеленої трансформації економіки в умовах європейської інтеграції, структура якої наведена на рис. 1.8. Водночас в тексті відсутнє описання самої моделі та її структурних елементів, їхній взаємозв'язку та взаємну обумовленість. І хоча всі з елементів стратегії зеленої трансформації економіки опрацьовані в дисертації та отримані відповідні висновки і результати, що мають наукову новизну, вважаємо, що окремо необхідно було описати логіку та методологію побудови авторської концептуальної моделі побудови стратегії зеленої трансформації економіки в умовах європейської інтеграції.

3. Оцінюючи відносну позицію України за рівнем досягнення цілей сталого розвитку як в кластері країн ЄС, до якого потрапила Україна, так і серед інших кластерів країн ЄС, авторка надає характеристику негативним трендам в досягненні п'яти цілей сталого розвитку («Подолання бідності»; «Міцне здоров'я і благополуччя»; «Доступна та чиста енергія»; «Сталий розвиток міст і громад»; «Пом'якшення наслідків зміни клімату») та справедливо зазначає, що дані цілі мають бути тими орієнтирами, на поліпшення ситуації довкола яких має бути спрямована стратегія зеленої трансформації економіки України (с. 108-109). Разом з тим в подальшому в дисертації, зокрема в третьому розділі присвяченому розробці елементів державної політики щодо стратегії зеленої трансформації економіки, відсутня оцінка того, як запропоновані заходи державної політики наблизять Україну до названих цілей сталого розвитку.

4. В третьому розділі, п.3.3, використовуються в однаковому сенсі такі терміни як «стратегія розвитку зеленої економіки України» та «стратегія зеленої трансформації економіки України». Виникають сумніви щодо тотожності понять «розвиток зеленої економіки» та «зелена трансформація економіки» та тотожності відповідних стратегій.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» - членів ради,
«Утримались» - членів ради

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Глушченко Анні Вадимівні ступінь доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

Юлія ОРЛОВСЬКА
(ім'я, прізвище)